

GEOGRAFIJA-1. SEMESTER

1. ZGRADBA ZEMLJE

Notranje ali endogene sile in preoblikovalni procesi imajo svoj izvor v notranjosti Zemlje. Povzročajo vulkansko delovanje, potrese ter gubanja in prelamljanja zemeljskega površja. Vse to imenujemo tektonsko delovanje.

Zunanje ali eksogene sile in preoblikovani procesi imajo svoj izvor zunaj Zemlje. Sem prištevamo delovanje Sonca. Sončna energija vpliva na temperaturne razlike na površju in s tem na preperevanje kamnin, delovanje vode, vetra idr.

Notranje sile in procesi površje večinoma dvigujejo in tako ustvarjajo gorstva, zunanje sile in procesi pa ta gorstva znižujejo in težijo k temu, da bi bilo površje čim bolj uravnano.

Zunanja plast Zemlje je Zemljina skorja. Pod kontinenti jo sestavljata dve plasti, med katerima ni ostre meje. Zgoraj je granitna plast spodaj pa bazaltna plast.

Pod oceani jo sestavlja le ena plast in sicer bazaltna. Stik med zemljino skorjo in plaščem je zelo razločen. Pod skorjo leži plašč, ki sega do globine 2900km.

V primerjavi s skorjo je bolj vroč in gostejši, saj temperatura in tlak v notranjosti Zemlje naraščata. V središču Zemlje je jedro, ki sega do globine 6400km.

Jedro je dvakrat gostejše od plašča, saj ga bolj kot raztaljene kamnine sestavljajo kovine, predvsem železo in nikelj.

Zgornja plast Zemlje-litosfera. Sestavljata jo skorja in zgornji del plašča. Ta je hladnejši in trdnjši od spodnjih delov plašča.

Litosfera je trdna, na več delov razdrobljena lupina Zemlje. Te dele imenujemo litosferske plošče. Med seboj se tesno stikajo in plavajo na niže ležeči mehkejši podlagi, imenovani astenosfera.

Ta mehkejša plast je v plastični oz. v skoraj tekoči obliki. Litosferske plošče so razločno velike. V razmerjih druga od druge se premikajo nekaj cm na leto in pri tem spreminjajo svojo velikost.

Zemljina litosfera je razdeljena na šest velikih in vsaj devet manjših plošč.

2. TEORIJA O TEKTONIKI PLOŠČ

Prvo teorijo o tem, da so bili kontinenti nekoč združeni je leta 1912 razvil Alfred Wagner.

Domneval je, da so bili vsi današnji kontinenti nekoč združeni v velikanskem prakontinentu. Ki ga je poimenoval Pangea. Pred 200 milijoni let je ta začela razpadati, posamezni deli pa so potem potovali v različne smeri.

Nastala je teorija o tektoniki plošč. Ki jo danes priznavajo po vsem svetu in je glede na pomembnost primerljiva z razvojnim naukom pri biologiji.

Z njeno pomočjo lahko pojasnimo številna ključna dogajanja na zemeljskem površju in pod njim, kot so premikanje kontinentov, nastajanje gorstev, vulkani, potresi in podobno.